

Identifying and Explaining the quality of virtual education from the perspective of Farhangian University history students: A Phenomenological Approach

Sahar Faraji^{1*}, Saeed Romania, Fazlulloah Fouladi³

1. Bachelor student of Educational Sciences, Farhangian University, Lorestan, Iran
2. PhD in Curriculum Planning Studies, Faculty of Farhangian University, Lorestan, Iran
3. Assistant Professor of History Department, Farhangian University, Lorestan, Iran

(Received: April22, 2022; Accepted: May 15, 2022)

Abstract

The aim of this study was to identify and analyze the quality of virtual education of students studying at Ayatollah Kamalvand Farhangian University in Khorramabad. The statistical population of the study included students of Farhangian University of Ayatollah Kamalvand in Khorramabad. 17 people were selected as the research sample using purposive sampling and theoretical saturation. Data extracted from semi-structured interviews were analyzed using coding method and extracting main and sub-themes. Findings from the study showed that the content is not appropriate to the conditions of cyberspace how teacher teach, lack of student activity and effort, low quality teaching of professors and motivation of students, limited participation and cooperation, low internet speed and system related problems, lack of eye contact and interaction between professors and students play a role in the quality of virtual education. Solution to correct cyberspace educational problems include: increase the quality of education, upgrading and improving the training system and strengthening the servers, classes were held in time. Findings from the research can be part of Farhangian University correctional programs to eliminate students' anxious thoughts.

Keywords: virtual teaching, Phenomenology, group activities, server problems.

---

* Corresponding Author, Email: saharfaraji1400@gmail.com

DOR: 20.1001.1.28211014.1401.3.1.4.2

شناسایی و واکاوی کیفیت آموزش مجازی از نظر دانشجویان تاریخ دانشگاه فرهنگیان: رویکرد پدیدارشناسی

سحر فرجی^۱، سعید رومانی^۲، فضل اله فولادی^۳

۱. دانشجوی کارشناسی علوم تربیتی دانشگاه فرهنگیان، لرستان، ایران

۲. دکتری مطالعات برنامه‌ریزی درسی، مدرس دانشگاه فرهنگیان، لرستان، ایران

۳. استادیار گروه تاریخ، دانشگاه فرهنگیان، لرستان، ایران

(تاریخ دریافت: ۳ خرداد ۱۴۰۱؛ تاریخ پذیرش: ۲۵ خرداد ۱۴۰۱)

چکیده

هدف پژوهش حاضر شناسایی و واکاوی کیفیت آموزش مجازی دانشجویان مشغول به تحصیل در دانشگاه فرهنگیان آیت اله کمالوند خرم آباد بود. جامعه آماری پژوهش، شامل دانشجویان دانشگاه فرهنگیان آیت اله کمالوند خرم آباد بود که تعداد ۱۷ نفر به عنوان نمونه پژوهش با استفاده از روش نمونه‌گیری هدفمند و همچنین اشباع نظری انتخاب شد. داده‌های استخراج شده از مصاحبه‌های نیمه ساختار یافته با استفاده از روش کد گذاری و استخراج مضمون‌های اصلی و فرعی مورد تحلیل قرار گرفتند. یافته‌های حاصل از پژوهش نشان داد که متناسب نبودن محتوا با شرایط فضای مجازی، نحوه تدریس اساتید، نبود فعالیت و تلاش و نشاط دانشجویان، کیفیت پایین تدریس اساتید و انگیزه کم دانشجویان؛ محدود بودن مشارکت و همکاری، پایین بودن سرعت اینترنت و مشکلات مربوط به سامانه، عدم ارتباط چشمی و تعامل بین اساتید و دانشجویان در کیفیت آموزش مجازی نقش دارند. راهکارها برای اصلاح مشکلات آموزشی فضای مجازی شامل: افزایش کیفیت آموزش، ارتقاء و بهبود سامانه آموزشی و تقویت سرورها، برگزاری کلاسها در تایم بیان شد. یافته‌های حاصل از پژوهش می‌تواند جزء برنامه‌های اصلاحی دانشگاه فرهنگیان جهت رفع مشکلات آموزش مجازی قرار گیرد.

واژگان کلیدی: آموزش مجازی، پدیدار شناسی، فعالیت‌های گروهی، مشکلات سرورها.

مقدمه و بیان مسئله

در آستانه قرن بیست و یکم، تحولات بنیادین در فرآیندها، روشها و محصولات آموزش عالی در جهان صورت گرفته است. انفجار اطلاعات، توسعه ارتباطات، تحولات در نظامهای اداره حکومت، تحولات فرهنگی و بهم پیوستگی جوامع جهانی، نگاه آموزش عالی را دستخوش تغییر و تحول اساسی نموده است. با توجه به قدرت تکنولوژی دیجیتال و گسترش اطلاعات، آموزش عالی در آستانه یک انقلاب عظیم قرار گرفته است. با فن آوریهای جدید، راهبردهای آموزشی جدید، توسعه و بسیاری از موانع ارتباطی از بین میرود. فنآوری اطلاعات و ارتباطات، الگوی فکری آموزش را دگرگون، مدل‌های موجود را غنی تر و شیوه‌های جدید آموزش و یادگیری را پیشنهاد میکند (سالارین و مدانلو، ۲۰۱۲). در حال حاضر تعطیل نمودن دانشگاه‌ها و دانشکده‌ها در دوره بحران شیوع کووید-۱۹، ایجاد فاصله گذاری اجتماعی و استفاده از روشهای مختلف آموزش مجازی از جمله مهمترین رویکردهایی بوده که اکثر مراکز آموزشی جهت پیشگیری از گسترش بیماری و در عین حال ادامه روند آموزش بدان متوسل شده اند. با توجه به لغو کنفرانس‌های بزرگ و محدود کردن اندازه جلسات منظم، الگوهای آموزشی سنتی، سخنرانی‌ها و گفتگوهای گوناگون از فردی به فردی دیگر با مشکلات عدیده‌ای مواجه شده است. کووید-۱۹ یک بحران در حال پیشرفت است که درسی واقعی از انصاف، رهبری، قضاوت اجتماعی، اخلاق و مراقبت از بیمار به انسانها میدهد. این پاندمی چشم اندازهای آتی آموزشی را برای همیشه تحت تأثیر قرار داده و خواهد داد. صاحب‌نظران معتقدند که رهبران در زمان بحران دو مسئولیت مهم دارند: حل فوری مشکل و جلوگیری از تکرار آن. اولین نکته بسیار مورد تأکید است، اما نکته دوم پیامدهای مهمی در درازمدت دارد. لذا رهبران، مسئولین و مدیرانی که در رأس امور هستند باید توجه ویژه‌ای به تصمیمات اتخاذ شده در بحرانها داشته باشند. در اکثر کشورها از جمله ایران در پی شیوع ویروس کووید-۱۹ و در راستای سیاست‌های پیشگیری از ابتلا و حفظ فاصله اجتماعی، مدارس و دانشگاه‌ها از اوایل اسفند ۱۳۹۸ تعطیل شدند و در اکثر مراکز آموزشی، آموزش‌های مجازی جایگزین آموزشهای روتین شده و روز به روز این آموزش‌ها رونق گرفته است. منظور از آموزش مجازی بهره‌گیری از سیستم‌های الکترونیکی مثل کامپیوتر، اینترنت، حافظه‌های الکترونیکی، نشریه‌های الکترونیکی، خبرنامه‌های مجازی و نظایر اینها است. در چنین وضعیتی برگزاری آموزش‌های برخط در فضای الکترونیک و مجازی در دانشگاه‌ها و مدارس، با همه مشکلات و تنگناها مورد توجه قرار گرفته و کرونا زبان گویای بسیاری از نقایص و مشکلات شده است. مؤسسات آموزش عالی دنیا در واکنش به این وضعیت اضطراری جهانی، مجبور شده‌اند، پردیس‌های دانشگاه‌ها را تعطیل کنند و به یادگیری آنلاین و ابزارهای دیجیتال روی بیاورند. در نتیجه شیوع کرونا، دانشگاه‌ها با چالش‌های بی سابقه‌ای روبرو هستند. در شرایطی که ویروس کرونا، دانشجویان و

مؤسسات بیشتری را به ملاقات و ارتباط از طریق ابزارهای دیجیتال مجبور می‌کند، روشهای دیجیتال و آنلاین، اهمیت بیشتری پیدامی‌کند (کواکرنلی^۲، ۲۰۲۰).

آموزش مجازی، نوعی آموزش از راه دور است؛ آموزش از راه دور به موقعیت‌های متفاوت و مختلف آموزشی اطلاق می‌شود و بیش از یک سده است که وجود دارد و از آموزش به صورت

مکاتبه با استفاده از قلم و کاغذ تا آموزش مجازی توسط اینترنت، تحول و توسعه پیدا کرده است (فالو^۳، ۲۰۰۷) در یک سیستم آموزش رسمی مانند دانشگاه، آموزش مجازی به دانشجویان و اساتید این اجازه را میدهد تا آنها بتوانند به صورت همزمان یا غیرهمزمان و به صورت مشارکتی و توزیع شده، با همدیگر در محیط اینترنتی در تعامل باشند (جانگ^۴، ۲۰۰۲). این تعامل به آنها امکان میدهد تا از منابع مختلف استفاده کنند و همچنین آهنگ یادگیری خود را بر حسب نیاز و توان تنظیم کنند؛ بنابراین مشخصه بارز آموزش مجازی، آن است که کسانی که درگیر این نوع آموزش هستند، چه مربی و چه یادگیرنده، در مکان و به احتمال زیاد در زمان متفاوتی با هم در تعامل هستند و وسیله این تعامل، محیط‌های مجازی است. مبنای نظری آموزش مجازی براساس پیش فرضهای جدید معرفتی در ارتباط با تدریس و یادگیری، خصوصاً نظریه سازنده‌گرایی اجتماعی است که براساس آن، انسانها دانش را هنگامی می‌سازند که در دنیای اطراف خود مشغول فعالیت هستند (کراتی^۵، ۲۰۰۷). شریفی و همکاران (۲۰۱۹) عوامل مؤثر بر موفقیت نظامهای یادگیری الکترونیکی در کشورهای در حال توسعه را در ۶ بعد دسته بندی کرده اند: ویژگیهای یادگیرندگان (خودکارآمدی کامپیوتر، اینترنت و نگرش نسبت به یادگیری الکترونیکی) و ویژگی‌های مربیان (پاسخ به موقع، خودکارآمدی، کنترل تکنولوژی، تمرکز بر تعامل، نگرش نسبت به فراگیران، ... مؤسسه و کیفیت خدمات) آموزش کامپیوتر، انعطاف پذیری برنامه) زیرساخت و کیفیت سیستم (کیفیت اینترنت، عملکرد سیستم، ... دوره و اطلاعات کیفیت آن) کیفیت دوره، محتوای مربوطه، انعطاف‌پذیری دوره... انگیزه بیرونی (سودمندی درک شده، وضوح اهداف...). با توجه به این عوامل و عوامل دیگری که در مدل‌های مختلف یادگیری الکترونیکی به آن اشاره شده است، میتوان نتیجه گرفت که اثربخش بودن و موفقیت نظام‌های آموزش الکترونیکی، منوط به برقرار بودن عوامل یاد شده است.

در مطالعه‌ای که در پاکستان انجام شد نشان دادند که بعد از به کارگیری روش‌های آنلاین در پاندمی کووید-۱۹ جهت آموزش دانشجویان میزان رضایت آنها افزایش یافت. در مطالعه‌های دیگر که در عربستان سعودی انجام شد نشان داده شد که استفاده از ویدیو کنفرانس مبتنی بر وب در دوران پاندمی کووید-۱۹ منجر به افزایش میزان رضایت دانشجویان پزشکی شد. در مقابل، Coman و همکاران در مطالعه خود نشان دادند که مؤسسات آموزش عالی در رومانی آمادگی الزم برای استفاده از روشهای آموزش آنلاین را نداشتند. طی جستجوی انجام شده توسط پژوهشگران مطالعه‌ای که به این مهم در دوران بحرانی پاندمی کووید-۱۹ در مراکز آموزشی ایران پرداخته باشد یافت نشد. ادنان و انوار (۲۰۲۰) در پژوهشی با

²Quacquarelli

³Falowo

⁴Jung

⁵Crotty

عنوان تاثیرات یادگیری آنلاین در میان همه‌گیری اپیدمی کرونا، به این نتیجه دست یافتند که تغییر ناگهانی کلاس‌های سنتی و یادگیری حضوری به یادگیری آنلاین، تجربه‌های متفاوتی را برای دانشجویان به همراه داشته است. عدم دسترسی به اینترنت پرسرعت، هزینه‌های سرسام آور اینترنت، عدم ارتباط اجتماعی فراگیر و نبودن زیر ساخت لازم برای این نوع آموزش‌ها، انگیزه دانشجویان را برای یادگیری کاهش داده است. خلیل و همکاران (۲۰۲۰) در پژوهشی با عنوان انتقال یادگیری سنتی به آنلاین و تاثیرات آن در بین دانشجویان در دوران کرونا به این نتیجه رسیدند که برای افزایش انگیزه دانشجویان در زمان کرونا و آموزش‌های آنلاین، استفاده از فناوری‌های روز، سخنرانی‌های زنده، شبیه‌سازی‌های مجازی، وبینارها و کنفرانس‌های ویدیویی مناسب می‌باشد. یعنی هر چه از سبک‌های یادگیری مرتبط با آموزش‌های آنلاین استفاده شود انگیزه دانشجویان را برای یادگیری افزایش خواهد داد میتوان همسو دانست.

فارسی و همکاران (۲۰۲۰) به این نتیجه رسیدند که علیرغم شرایط بحرانی حاکم بر جامعه جهانی و شرایط بحرانی کشور در دوره پاندمی کووید-۱۹ آموزش‌های ارائه شده از نظر اکثریت دانشجویان در سطح رضایت بخش و عالی قرار داشت. با توجه به اینکه این دوره یک دوره بحرانی، دشوار و پرکار برای مسئولین، اساتید، کارکنان و دانشجویان بود، یافته‌های این مطالعه نشان داد که بین رضایتمندی رضایت نسبی دانشجویان از روش‌های تدریس مدرسین بود. سایر مطالعات نیز اشاره نموده اند که تدریس خوب میتواند نقشی تعیین کننده بر رضایت تحصیلی دانشجویان و کیفیت آموزش مجازی داشته باشد را میتوان همسو دانست. صالحی و صفوی (۱۳۹۱) در تحقیقات خود به این نتیجه رسیدند که کار گروهی یکی از روش‌های آموزشی مؤثر است که به طور گسترده در محیط‌های یادگیری چهره به چهره (to FaceFace) مورد استفاده قرار گرفته است. پیشینه یادگیری مشارکتی از مطالعاتی است که فواید در محیط‌های آموزش سنتی مملوکار گروهی را در یادگیری به اثبات رسانده اند، درک ماهیت گروه‌های یادگیری مبتنی بر رایانه (learning mediated-Computersgroups)، مزیت‌های استفاده از این گروه‌ها و چالش‌هایی که چنین گروه‌هایی با آنها روبرو هستند، به متخصصان و اساتید دوره‌های آموزش از دور کمک میکند تا با دانش و مهارت بیشتری به استفاده از کار گروهی به عنوان یک راهبرد آموزشی مؤثر، در محیط‌های یادگیری برخط اقدام نمایند همسو میباشد.

مدنی (۱۳۹۰) در تحقیقات خود به این نتیجه رسیده که برای بالا بردن کیفیت در نظام‌های آموزش از دور، افزایش ارتباط دانشجویان و اساتید، همکاری و همیاری میان دانشجویان، ارائه بازخورد فوری، تاکید بر زمان انجام کار، تفهیم انتظارات دوره آموزشی و احترام به سبک‌ها و استعدادها، مختلف یادگیری ضرورت دارد. آرمانهای تربیتی یادگیری فعال و مشارکت فعال نیز به عنوان پنداره‌های اصلی مورد توافق دست اندرکاران برنامه ریزی، مدیریت و تدریس در نظام‌های آموزش الکترونیکی از مواردی است که باید همیشه در تصمیم‌گیری‌ها مورد توجه قرار گیرد بررسی آسیب‌های ناشی از ارایه آموزش مجازی، شواهد نشان میدهد که بیشتر دانشجویان نسبت به کاهش عمق و کیفیت یادگیری اعتراض دارند و همچنین، حوزه‌های مورد غفلت در آموزش مجازی به فقدان گفت‌وگوهای عمیق برخط، فقدان بروز ایده‌های خلاق، فقدان درک دیگران و درک شدن از سوی دیگران، فقدان شناخت دیگران و درنهایت، فقدان آموختن و الگو گرفتن برای یادگیری اشاره شده است. قاندي (۲۰۰۶) در تحقیق خود نشان داد که شیوه ارزشیابی از دانشجویان در محیط مجازی

ضعیف می‌باشد. رضوی (۱۳۸۳) در تحقیق خود به این نتیجه رسید که دانشجویان از بازخوردهای ارایه شده رضایت ندارند

با توجه به مطالب ارائه شده، شناسایی مشکلات فضای مجازی نقش مهمی در آموزش ایفا می‌کند، بنابراین در پژوهش حاضر با استفاده از رویکرد پدیدارشناسی، سعی در جهت شناسایی و واکاوی فضای مجازی دانشجویان دانشگاه فرهنگیان خرم آباد می‌شود. هرچند در تحقیقات قبلی به تاثیر یکسری از عوامل بر کاهش یا افزایش کیفیت فضای مجازی پرداخته شده است که در تحقیق حاضر علاوه بر مختصر بیانی در رابطه با اثر گذاری سایر عوامل بر کاهش کیفیت فضای مجازی، به تشخیص آن‌ها همراه با تبیین و بررسی نیز پرداخته می‌شود.

روش پژوهش

پژوهش حاضر کیفی و از نوع پدیدارشناسی^۶ است. روش پدیدارشناسی به بررسی تجربیات واقعی افراد می‌پردازد (حاج باقری، پرویزی و صلصالی، ۱۳۹۰). هدف نمونه گیری فهم پدیده مورد نظر است از این رو نمونه گیری مبتنی بر هدف است. در این پژوهش نمونه تحقیق، دانشجویان مشغول به تحصیل در دانشگاه فرهنگیان شهر خرم آباد بودند. روش نمونه گیری در این تحقیق بر اساس معیارهای نظری و میزان روشنایی بخشی احتمالی شان برای تحقیق، انتخاب شده اند. در این روش انتخاب آگاهانه شرکت کننده های خاص توسط پژوهشگر می‌باشد، که اطلاعات جدیدی ارائه گردد زیرا افرادی که بیشترین اطلاعات در زمینه موضوع مورد مطالعه دارند، برای پاسخگویی به سوالات انتخاب می‌شوند. بر این اساس تعداد مشارکت کنندگان در پژوهش بر اساس اشباع نظری تعیین شد و به ۱۸ نفر رسید. مصاحبه شوندهگان از یک جنس و زن بودند. محدوده ی سنی شرکت کنندگان در پژوهش بین ۱۹ تا ۲۳ سال بوده است. روش گرد آوری اطلاعات با توجه به اینکه سوالات مورد پرسش تا حدی مشخص بودند مصاحبه نیمه ساختار یافته است که اصلی ترین روش جمع آوری اطلاعات در پژوهش پدیدارشناسی شناخته شده زیرا موقعیتی را فراهم می‌آورد تا شرکت کننده دیدگاه خود نسبت به دنیا را آن طور که تجربه کرده با استفاده از زبان و لغات خاص خود تشریح کند. تایید همکاران تحقیق، مهمترین ملاک برای ایجاد اعتبار در تحقیقات کیفی است. در پژوهش حاضر، تایید همکاران تحقیق به دو شکل رسمی و غیررسمی انجام شد. برای مثال در پایان مصاحبه، محقق آنچه که گفته شده بود را خلاصه می‌کرد و می‌پرسید: آیا یادداشت‌های محقق بطور صحیح، منعکس کننده وضعیت شخص هستند یا خیر؟، سپس پیش‌نویس گزارش تحقیق با اعضا برای ارائه نظر به اشتراک گذاشته می‌شد. همچنین سعی شد تا با اختصاص زمان مناسب جهت جمع آوری داده ها، تلفیق روش ها و بازنگری مشارکت کنندگان این اصل مهم رعایت شود. بازنگری مشارکت کنندگان به این ترتیب بود که برگه هایی حاوی متن مصاحبه در اختیار مصاحبه شوندهگان قرار گرفت تا هر جا که لازم است توضیحی به آن اضافه و یا هر عبارتی که به نظر آنان منطبق بر اظهاراتشان نیست حذف و یا اصلاح کنند. به منظور رعایت اصل تایید پذیری داده‌ها، تلاش کردیم تا از هرگونه سوگیری در فرایند مصاحبه و استخراج نتایج خودداری شود و در نهایت جهت افزایش

^۶ phenomenology

قابلیت اطمینان که عبارتند از کفایت روند تجزیه و تحلیل و تصمیم گیری، از راهنمایی و نظارت اساتید صاحب نظر استفاده شود.

جهت انجام مصاحبه پژوهش، پس از اینکه شرکت کنندگان در دانشگاه تمایل خود را جهت انجام مصاحبه نشان دادند جریان مصاحبه شروع شد. ابتدا قبل از ارائه سوالات، توضیحات لازم در ارتباط با مسئله و اهداف پژوهش و همینطور پیامدها و کاربرد نتایج پژوهش به آنها ارائه شد. در مرحله بعدی به مصاحبه شوندگان اطمینان داده شد که اطلاعات شخصی آنها در فرایند تجزیه و تحلیل دادهها هیچ نقشی ندارد و تنها محتوای پرسش و پاسخها مورد نیاز است. زمان انجام مصاحبه برای هر فرد با توجه به ساعت کلاسی در زمان اوقات فراغت هر فرد بود. در جریان مصاحبه برای مصاحبه شوندگانی که اجازه ضبط صدا داده بودند مصاحبه ها ضبط و سپس به روی کاغذ آورده شدند و برای سایر مصاحبه شوندگان همزمان با ارائه پاسخ به یادداشت برداری از مصاحبه آنان پرداخته شد. رویکرد استدلالی به تحلیل و تفسیر دادهها در این بخش نیز استقرایی - قیاسی بوده است. به این معنا که ابتدا کدهای باز و جزئی شناسایی گشته و با کنارهم قراردادن آنها بر اساس روابط بین آنها، کدهای محوری و کلی تر ایجاد شده اند. پس از این روند استقرایی، مجدداً کدهای باز شناسایی شده و کدهای بازی که بعداً شناسایی شدند، به صورت انتخابی در زیر مفاهیم محوری ایجاد شده یا مفاهیم محوری ای که بعداً ایجاد و یکپارچه شدند، قرار گرفتند.

یافته های پژوهش

سوال اول پژوهش: محتوای تدریس شده توسط اساتید در فضای مجازی کیفیت لازم را دارد؟ توضیح دهید.

بر اساس نتایج تحلیل مصاحبه های به دست آمده از دانشجویان در ارتباط با کیفیت محتوای تدریس شده توسط اساتید در فضای مجازی نتایج بدست آمده شامل سه کد محوری متناسب نبودن محتوا با شرایط فضای مجازی، نحوه تدریس اساتید، مشکلات فضای مجازی بود در جدول ۱، شاخص های بیانگر هر یک از این عوامل ارائه شده اند:

جدول ۱. شناسایی عوامل موثر بر کیفیت تدریس محتوای دروس دانشگاه فرهنگیان

عامل	کدهای محوری	کدهای باز
محتوای تدریس شده توسط اساتید در فضای مجازی کیفیت لازم را دارد	متناسب نبودن محتوا با شرایط فضای مجازی	متناسب نبودن محتوا با شرایط مجازی - نحوه ارائه مطالب کیفیت لازم را ندارد - محتواها کاربردی و مفید نیستند - محتوا در عمل به کمک حرفه معلمی نمی آیند - اکثراً از کیفیت کافی برخوردار نیستند - محتوا با توجه به شرایط موجود عملیاتی نمی شوند - ارتباط قوی بین استاد و دانشجو شکل نمیگیرد - نبودن تمامی ابعاد وجودی شخص گیرنده - غالباً کیفیت مناسب را ندارند - محتوا بیشتر جنبه ی تئوری دارد - محتوا کاربردی و عملیاتی نیست - دانشجو را به کار عملی تشویق نمیکند - محتوا با وجود شرایط کنونی با کیفیت نیستند

<p>محتوای ارائه شده توسط برخی اساتید خوب است _ مطالب مفید گفته میشود و حاشیه دار نیستند_توسط بعضی اساتید جالب نیست_ گفتن مطالب تکراری خسته کننده_ بستگی به ارایه اساتید دارد_تدریس برخی از اساتید صرفا از روی کتاب_برخی اساتید بدون تدریس خاصی کلاس و تموم میکنند_ اساتید مسولیت تدریس را به دانشجو واگذار می کنند_اکثر اساتید صرفا رفع تکلیف میکنند_ برخی از اساتید تدریس خوب و کاربردی دارند_اساتید اکثرا روخوانی از مطالب رو دارند _اکثرابازدهی کافی را ندرند_بستگی به روش تدریس اساتید دارد._محتوای بعضی از اساتید جامع و کامل است _تدریس اساتیدکیفیت بسیار پایینی دارند._بستگی به نوع واحد ارائه شده دارد_بستگی به روش انتخابی مدرس دارد. _ قابل قبول نیستن بسیار بسیار بی کیفیت._ اکثر اساتید منابع درست و حسابی معرفی نمی کنند._بسته به میزان تخصص علمی اساتید دارد_به میزان مسؤلوت پذیری اساتید بستگی دارد_خیر ، سطح تدریس ها پایین است _ اغلب بدون اعتبار علمی می باشد .</p>	<p>نحوه تدریس اساتید</p>	
<p>_قطعی نت _خرابی سایت عامل کاهش کیفیت _اکثر اوقات صدا قطع و وصل میشه _ محدودیت های فراوان در آموزش مجازی _کیفیت بد به علت سرعت ضعیف نت_کیفیت نامطلوب به علت کند بودن و مشکلات سامانه_پایین بودن سرعت اینترنت عامل کیفیت نامناسب_ سامانه پتانسیل لازم برای مشارکت دوطرفه راندارد.</p>	<p>مشکلات فضای مجازی</p>	

در ادامه به منظور مستندسازی کدگذاریهای باز و محوری، به نمونه هایی از صحبتها، اشارات و دیدگاههای مشارکت کنندگان پرداخته شدهاست. قبل از بیان این نقل قولها، بذل توجه به این نکته را ضروری میدانیم که در برخی از نقل قولها ممکن است بیش از یک و حتی چندین کد باز وجود داشته باشد.

اطلاع رسان کد ۱. «...خیر ، زیرا باتوجه به شرایط موجود تدریس در سامانه از کیفیت لازم برخوردار نیست و بسیاری از دانشجویان صرفا به دلیل ثبت غیبت و مشکلات پس ازان در کلاس ها حاضر میشوند در صورتیکه کلاس ها بازدهی چندانی ندارد و به دلیلی طولانی بودن تایم کلاس ها خستگی بسیاری را برای دانشجویان به دنبال دارد و اینکه سامانه نیز مشکلات خاص خودش را دارد و تقریبا بیشتر مشکلات دانشجویان مربوط به قطع شدن های متوالی سایت و نداشتن کیفیت خوب ازاین وضعیت شاکی هستند. بعضی ازاساتید گرامی هم روش های خوبی را برای تدریس دارند ولی باین وجود در بعضی کلاس ها فضای تدریس به شدت خشک و آزاردهنده است....»

اطلاع رسان کد ۲ «...غالبا کیفیت آموزش حضوری ندارد....»

اطلاع رسان کد ۵. «...قطعا اساتید مطالبی را که برای تدریس انتخاب میکنند در فضای مجازی، ب تمام جوانب از جمله، حجم، محتوا، متن و چگونه بازگویی کردن و... را در نظر میگیرند و با توجه ب بعد زمانی در فضای مجازی بهترین روش را برای تدریس انتخاب خواهند کرد. قطعا محتوایی را انتخاب میکنند ک عملکرد مناسبی را در آن ببینند....»

اطلاع رسان کد ۸. «...به عقیده بنده محتوا تا حدودی کیفیت دارند ولی نه به صورت کاملا حرفه ای و مشکل بزرگی که وجود دارد، انتخاب سامانه **lms** به عنوان مکان برگزاری کلاس ها که خود مشکلات فراوانی (قطع و وصل شدن صدا، ...) دارد، ولی یادگیری با توجه به شرایط موجود بستگی به خود دانشجو و نحوه رویارویی او با دروس مختلف دارد....»

اطلاع رسان کد ۱۳ «...در برخی از دروس کیفیت مطالب خوبه ولی در بیشتر موارد خیر....»

اطلاع رسان کد ۱۷. «...خیر، حتی اگر هم به نحو احسن انجام بگیرد باز هم با تدریس حضوری قابل قیاس نیست....»

سوال دوم پژوهش: آیا دانشجویان در آموزش مجازی فعال، کوشا و با نشاط هستند؟ توضیح دهید.

بر اساس نتایج تحلیل مصاحبه های به دست آمده از دانشجویان در ارتباط با فعالیت و تلاش و نشاط دانشجویان دانشگاه فرهنگیان در آموزش مجازی بدست آمده شامل دو کد محوری مشکلات فضای مجازی، کیفیت تدریس اساتید بود و انگیزه دانشجویان دانشگاه فرهنگیان بود. که نتایج آن در جدول ۲، شاخص های بیانگر هر یک از این عوامل ارائه شده اند:

جدول ۲. شناسایی عوامل موثر بر فعالیت و تلاش دانشجویان دانشگاه فرهنگیان در فضای مجازی

عامل	کدهای محوری	کدهای باز
آیا دانشجویان در آموزش مجازی فعال کوشا و با نشاط اند	مشکلات فضای مجازی	<p>_ اشکالات سایت و اینترنت _ کسل کننده بودن فضای مجازی_ خیر، با توجه به مشکلات موجود مجازی_ اکثر فضاهای مجازی را برای تحول و یادگیری نمی بینند _ محدود و این از اقتضانات دنیای مجاز نیست_ فضای مجازی از پویایی و نشاط دانشجویان کاسته _ بی میل بودن دانشجویان به خاطر مشکلات مجازی_ مجازی شدن کلاس ها توجه به فعالیت ها کمتر شده _ شرایط کنونی تاثیرات منفی بر دانشجویان گذاشته_ مشکلات سامانه _ تحت فشار بودن دانشجویان به علت مشکلات سامانه _ نداشتن کیفیت لازم سامانه برای برگزاری کلاسها_ مشکلات دانشجو برای ورود به سامانه_ فضای مجازی باعث تنبلی دانشجویان می شود _ منفعل بودن دانشجویان به علت مشکلات موجود_ مشکلات سیستمی باعث خستگی دانشجویان است</p>
	کیفیت تدریس اساتید	_ بستگی به روش تدریس اساتید _ فضای سخت و متشنج حاکم بر کلاسها - تدریس

کسالت بار اساتید _ استفاده از مطالبی بی کیفیت	
<p>انگیزه دانشجویان</p> <p>_ انگیزه لازم برای یادگیری در دانشجویان نیست. _ آموزش مجازی عامل بی انگیزگی دانشجویان - تدریس در فضای کسل کننده است. _ تدریس بدون ارتباط چشمی خسته کننده است. _ دسترسی به آموزش بسیار راحت و آسان است. _ اکثرا مشارکت دانشجویان برای رفع تکلیف است. _ تا حدودی میشود به این سوال پاسخ مثبت داد. _ زمان شروع کلاس ها عامل کاهش انگیزه_محتوای آنها برای دانشجویان جذابیتی ندارد. _ بی توجهی دانشجویان به اساتید به دلیل فشار فضای مجازی_ خیر، چون درس مجازیو دوست ندارند. _ یادگیری در کنار دوستان بازدهی بیشتری دارد. _ نداشتن انگیزه به دلیل آموزش مجازی _ فقدان دوره‌می های دوستانه دانشجویان_ عامل انگیزه دانشجویان روند آموزشی آسان است_ دانشجویان بالاجبار سر کلاس های درس حاضرند_ اقلیت دانشجویان به علت علاقه خودشون فعال اند_ اکثرادر صورت اجباری بودن فعالیت میکنند.</p>	

در ادامه به منظور مستندسازی کدگذاریهای باز و محوری، به نمونه هایی از صحبتها، اشارات و دیدگاههای مشارکت کنندگان پرداخته شده‌است. قبل از بیان این نقل قولها، بذل توجه به این نکته را ضروری میدانیم که در برخی از نقل قولها ممکن است بیش از یک و حتی چندین کد باز وجود داشته باشد.

اطلاع رسان کد ۲. «...» بله ، دانشجویان در فضای مجازی در امر تدریس مشارکت دارند و فعالیت های زیادی نیز انجام میدهند ولی در برخی موارد زیاد بودن تکالیف دانشجویان نه تنها سبب یادگیری نمیشود بلکه شرایط سخت تری را هم در امر آموزش برای آن ها فراهم می آورد، ولی با توجه به کلاس های حضوری میزان فعالیت دانشجویان بسیار کمتر است و دانشجویان مشارکت چندانی در مباحث کلاسی ندارند و نمیتوانند نظرات خود را بیان کنند.....»

اطلاع رسان کد ۴. «...» بله تقریبا البته کلاس های تایم بعدازظهر اکثرا سرحال تر و فعال تریم ....»

اطلاع رسان کد ۸. «...» بله. همان دانشجویانی که در فضای واقعی فعال و کوشا بودند پویایی خود را نیز در این ایام حفظ کرده اند و مابقی کارشان اسوده تر گشته و بیشتر استراحت میکنند.....»

اطلاع رسان کد ۱۰. «...» خیر، از آن جاییکه تعاملات حضوری و رودر رو وجود ندارد تاثیر منفی بر فعالیت دانشجویان داشته است....»

اطلاع رسان کد ۱۴. «...» خیر، چون در فضای مجازی مداوم دانشجویان باید خیره به صفحه ی مانیتور تلفن همراه یا سیستم باشد و علنا نشاط و کوشایی در آنها دیده نمی شود و گاه دانشجویان برای کسب نمره ی لازم از اساتید در کلاس درس فعال بوده و تعداد معدودی اظهار نظر می کنند و نمیتوان گفت که نشاط در تمامی افراد وجود دارد از طرفی بعلت

کمبود وقت همه ی دانشجویان نمیتوانند اظهار نظر کنند و عدم ارتباط و تعامل مستقیم بین استاد و دانشجو باعث بی حوصلگی دانشجویان می شود....»

سوال سوم پژوهش: آیا امکان فعالیت های گروهی در فضای مجازی برای دانشجویان مهیا است؟

بر اساس نتایج تحلیل مصاحبه های به دست آمده از دانشجویان در ارتباط با امکان فعالیت دانشجویان دانشگاه فرهنگیان در فضای مجازی نتایج بدست آمده شامل، دو کد محوری تشکیل گروه ها و همکاری و مشارکت همه اعضا، محدود بودن مشارکت و همکاری بود . در جدول ۳، شاخص های این عوامل ارائه شده اند:

جدول ۳. شناسایی عوامل مربوط فعالیت های گروهی دانشجویان دانشگاه فرهنگیان در فضای مجازی

عامل	کدهای محوری	کدهای باز
آیا امکان فعالیت های گروهی	تشکیل گروه ها و همکاری و مشارکت همه اعضا	با مدیریت کافی می توان فعالیت های گروهی داشت. با تشکیل گروه های چند نفره و انجام فعالیت ها. تشکیل گروه ها و سازماندهی کارها. تشکیل گروه ها در اپلیکیشن های مختلف. گروه بندی شدن و انجام کار مشترک. انجام فعالیت گروهی و مشارکت همه افراد. با وجود گروه ها میتوان همکاری لازم را داشت. دانشجویان میتوانند به مباحثه پردازند. اعضای گروه ها باهم مشورت کنند و مشارکت کنند. در صورت تشکیل گروه در پیام رسان ها. مشارکت و همکاری در فضای مجازی. میتوان فعالیت گروهی و مباحثات داشته باشند. تشکیل گروه های مختلف و تقسیم بندی وظایف. بده ولی نه به شکل درست و مناسب. تشکیل گروه های مجازی و مشارکت در آن. بده، اگر تقسیم کار صورت بگیرد. تحقیقات گروهی و با مشارکت همه انجام میشود. هماهنگی برای انجام کار های گروهی مهیا است. با تقسیم کار نتایج خوبی بدست می آید. میتوان با استفاده از امکانات مجازی همکاری کنند. با تقسیم کار امکان پذیر است. زمینه فعالیت گروهی در سامانه فراهم است. در پیام رسان های مختلف میتوان با هم همکاری کنند. تقسیم افراد به گروه های مختلف. در صورت همکاری همه اعضا. برگزاری جلسات آنلاین و انجام فعالیت گروهی. با تشکیل گروه های چند نفره امکان پذیر است
چون امکان فعالیت های گروهی محدود بودن مشارکت و همکاری	محدود بودن مشارکت و همکاری	خیر، سامانه مدام قطع و وصل میشود. امکان همکاری کم تر و دشوار است. فضای مجازی این امکان را به دانشجو نمیدهد. کار گروهی در فضای مجازی مشکل است. محدود فقط در حد جمع آوری یک فایل. تا حدودی ولی محدودیت هایی نیز دارد. وجود دارد ولی به صورت محدود. این امر در فضای مجازی دشوار است.

در ادامه به منظور مستندسازی کدگذاریه‌های باز و محوری، به نمونه‌هایی از صحبتها، اشارات و دیدگاههای مشارکت‌کنندگان پرداخته شده‌است. قبل از بیان این نقل قولها، بذل توجه به این نکته را ضروری میدانیم که در برخی از نقل قولها ممکن است بیش از یک و حتی چندین کد باز وجود داشته باشد.

اطلاع رسان کد ۳. «...بله، خوشبختانه فضای مجازی این امکان را دارد که مانند آموزش حضوری دانش‌جویان کار حضوری انجام داده و وظایف را بین خود تقسیم و انجام دهند...»

اطلاع رسان کد ۷. «...بله تا حدودی. میتوان گفت به ندرت که البته همه این‌ها به توقع استاد و عملگر دانشجو و ذهنیت آن‌ها وابسته است...»

اطلاع رسان کد ۱۳. «...بله. در فضای مجازی امکان امتداد فعالیت‌های گروهی به همان شکل حضوری مهیا هست، منتها نه با آن جدیتی که در فضای حقیقی بود و دانشجویان فعالیت‌های خود را می‌توانند محول کنند به یک نفر از گروه‌ها و این امکان وجود دارد که یک نفر کل فعالیت را بر عهده بگیرد، بنابر این نتیجه می‌گیریم که فعالیت‌های گروهی به شرط جدیت کار و مهم بودن امر یادگیری و از زیر کار در نرفتن می‌تواند همانند فضای حضوری و حقیقی موثر واقع شود...»

اطلاع رسان کد ۱۵. «...بله فعالیت گروهی قابل انجام است اما با کیفیتی پایین‌تر از حضوری...»

سوال چهارم پژوهش: مهم‌ترین مشکلات فضای مجازی در کیفیت آموزش چیست؟

بر اساس نتایج تحلیل مصاحبه‌های به دست آمده از دانشجویان در ارتباط با مهم‌ترین مشکلات آموزش مجازی دانشگاه فرهنگیان نتایج حاصل از مصاحبه شامل دو کد محوری پایین بودن سرعت اینترنت و مشکلات مربوط به سامانه LMS، عدم ارتباط چشمی و تعامل بین اساتید و دانشجویان بود. در جدول ۴، شاخص‌های بیانگر هر یک از این عوامل ارائه شده‌اند:

جدول ۴. شناسایی عوامل مربوط مهم‌ترین مشکلات در کیفیت آموزش مجازی دانشجویان دانشگاه فرهنگیان

عامل	کدهای محوری	کدهای باز
مهمترین مشکلات فضای مجازی	پایین بودن سرعت اینترنت و مشکلات مربوط به سامانه LMS	قطعیت و خرابی سایت - سرعت کم اینترنت - کیفیت نت و سامانه ارائه شده - قطع شدن اینترنت - نبود اینترنت پر سرعت - وجود ترافیک در سامانه - مناسب نبودن سامانه ال ام اس برای آموزش - نبود برنامه یا سایت مناسب - سیستم آموزش مجازی کیفیت لازم رو نداره - سرعت اینترنت پایین - مشکلات سایت دانشگاهی - نبود تنوع در روش تدریس به دلیل شرایط فعلی - قطعیت سامانه - عدم وضوح صدا - اشکالات اینترنتی - عدم دانلود مطالب بارگزاری شده - نبود وسایل و

<p>امکانات کافی_مشکلات سایت برگزاری کلاس ها_سرعت پایین نت و قطع وصل شدن آن_زمان زیاد کلاس ها_در دسترس نداشتن همه افراد به سیستم_نبود اینترنت پر سرعت_تنبل پروری فضای مجازی_سرعت پایین اینترنت_ایجاد ضعف در ارتباطات_کیفیت سایت آموزشی پایین است_کیفیت صدا پایین است_مشکلات اینترنتی وجود دارد_کلاس ها ساعات طولانی و خسته کننده ای دارند_محدودیت های سامانه ال ام اس_سرعت و کیفیت پایین اینترنت_مشکلات سایت دانشگاه_مشکل ترافیک سامانه دانشگاه_مشکلات ورود به سامانه ال ام اس_مشکلات فضای مجازی و خرابی های سامانه LMS_هدر رفتن تایم کلاس ها با مشکلات فضای مجازی_نقص در سرعت اینترنت و آنتن دهی_فیلترینگ پیام رسان های خارجی_الزام دانشگاه به استفاده از پیام رسان های داخلی_قطعی اینترنت و مشکلات سیستمی_مشکلات اتصال شبکه های آموزشی و سایت ها</p>		آموزش
<p>_حضور نداشتن در محضر استاد_عدم ارتباط دیداری_کم توجهی اساتید به تدریس و دانشجویان_یک طرفه بودن رابطه بین استاد و دانشجو_عدم ارتباط چشمی استاد با دانشجویان_عدم ارتباط چهره به چهره دانشجویان با اساتید_شکل نگرفتن تعامل بین استاد و شاگرد_نبود تعامل بین استاد و دانشجو-دشواری تعاملات و ارتباطات بین دانشجویان و اساتید_عدم ارتباط مستقیم با استاد_فعالیت های کلاسی بدون ارتباط با استاد_عدم تعامل سازنده بین استاد و دانشجو_عدم امکان اظهار نظر تمامی افراد کلاس_حواس پرتی افراد در کلاس مجازی_عدم حضور فیزیکی اساتید و دانشجویان_قابل مشاهده نبودن سطح تمرکز_خستگی دانشجویان بر اثر عدم ارتباط سازنده_نبود ارتباط چهره به چهره دانشجو با استاد</p>	عدم ارتباط چشمی و تعامل بین اساتید و دانشجویان	

در ادامه به منظور مستندسازی کدگذاریهای باز و محوری، به نمونه هایی از صحبتها، اشارات و دیدگاههای مشارکت کنندگان پرداخته شده است. قبل از بیان این نقل قولها، بذل توجه به این نکته را ضروری میدانیم که در برخی از نقل قولها ممکن است بیش از یک و حتی چندین کد باز وجود داشته باشد.

اطلاع رسان کد ۴. «...عدم مسئولیت پذیری اساتید و عدم کاربرد نرم افزارهای انتخابی برای تدریس...»

اطلاع رسان کد ۹. «...به نظر بنده خوب نبودن تدریس استاد، از زیر کار در رفتن دانشجو...»

اطلاع رسان کد ۱۵. «...عمده ترین مشکل فضای انجام ندادن تکالیف و آزمون ها توسط خود دانشجو می باشد که به راحتی امکان تقلب برای دانشجویان وجود دارد و خیلی نمیتوان ایرادات دانشجویان رو شناسایی نمود....»

اطلاع رسان کد ۱۶. «...ازمهم ترین مشکلات در فضای مجازی از نظر بنده همین بی اعتمادی که الان در فضای مجازی حاکم هست و همه یعنی احاد مردم دسترسی خیلی آسان به آن دارند و هر گونه خطا و اشتباه ممکن است است به ضایع شدن فرد بیانجامد و آبروی فرد را نشانه بگیرد که این اتفاق در این ایام کرونا افتاده است....»

اطلاع رسان کد ۱۷. «...طولانی بودن تایم کلاس ها، بی نظمی های به وجود آمده در طول کلاس و نبود حوصله....»

سوال پنجم پژوهش: چه راهکار هایی برای اصلاح چالش ها و مشکلات آموزشی فضای مجازی وجود دارد؟ توضیح دهید.

بر اساس نتایج تحلیل مصاحبه های به دست آمده از دانشجویان در ارتباط با راهکارهایی برای اصلاح مشکلات آموزشی فضای مجازی شامل سه کد محوری افزایش کیفیت آموزش، ارتقاء و بهبود سامانه آموزشی و تقویت سرور ها، برگزاری کلاسها در تایم مناسب بود. در جدول ۵، شاخص های بیانگر هر یک از این عوامل ارائه شده اند:

جدول ۵. شناسایی عوامل مربوط به راهکار هایی برای اصلاح چالش ها و مشکلات آموزشی فضای مجازی دانشجویان دانشگاه فرهنگیان

عامل	کدهای محوری	کد های باز
راهکارهایی برای اصلاح چالش ها و مشکلات آموزش در فضای مجازی	افزایش کیفیت آموزش	<p>طرح پرسش توسط استاد و درگیر کردن دانشجویان - پرسش و پاسخ اساتید با دانشجویان - استفاده از برنامه های قوی تر برای کلاس ها - جلسات آنلاین تصویری و صوتی - طراحی فضایی مناسب برای تدریس - مشارکت فعال دانشجویان - استفاده اساتید از روش های تدریس متنوع - ارتقا و بهبود کیفیت آموزشی - تدریس استاد فقط به شیوه سخنرانی نباشد - اساتید پرسش و پاسخ از دانشجویان داشته باشند - اساتید بیشتر به رایحه محتوا اهمیت بدهند - دانشجویان باید مشارکت فعال داشته باشند - جذاب تر کردن محتواها جهت جذب دانشجویان - ارائه فعالیت های خلاقانه توسط دانشجویان - استفاده از روش های نوین و خلاقانه تدریس - اساتید در رایحه درس تنوع لازم را به کار گیرند - دوری اساتید از روش سخنرانی - اساتید در تدریس خود تغییرات ایجاد کنند - اساتید برای تدریس از ویدئو استفاده کنند - دانشجویان کار متنوع ارائه بدن - بروز رسانی محتوای دروس توسط اساتید - استفاده از افراد خبره برای تولید محتوا - طراحی سیستم مدیریت استراتژیک و راهبردی - افزایش سواد استفاده از فضای مجازی - اکتفا نکردن اساتید به ارائه های تئوری - اجتناب اساتید از</p>

<p>سختگیری برای امتحانات نظری _ تاکید اساتید بر روی فعالیت های عملی مطلوب _ افزایش آگاهی و به روز شدن اساتید _ برگزاری کارگاه های آموزشی برای اطلاع بیشتر _ توجه به افزایش فعالیت های دانشجویان _ عدم تاکید اساتید به روش خاصی از تدریسها</p>		
<p>_ طراحی فضایی با کمترین مشکل برای کلاس ها _ اصلاح ایرادات موجود در lms _ برگزاری جلسه آموزشی برای اساتید و دانشجویان _ آموزش شیوه کار با سامانه آموزشی _ به سامانه بهتر تدریس بهتر اساتید _ استفاده از فناوری های موثر در آموزش _ فراهم کردن امکانات آموزشی لازمه _ تخصیص تسهیلات مناسب به دانشجویان و اساتید _ ارتقای پهنای باند اینترنت _ بهبود سرعت و کیفیت اینترنت _ ایجاد بستر مناسب برای تعامل های بهتر _ ساخت اپلیکیشن مناسب برای آموزش مجازی _ بهبود عملکرد سایت _ افزایش امکانات سایت برای دانشجویان و اساتید _ داشتن اینترنت پرسرعت _ تقویت سرورها _ بالا بردن کیفیت سامانه های موجود _ استفاده از برنامه های با کیفیت بالاتر _ بهبود سرورها _ تربیت نیروی های آموزش دیده واحد فناوری _ برگزاری دوره های آموزش مجازی برای دانشجویان _ در نظر گرفتن اینترنت رایگان _ ارتقاء سامانه _ حمایت دانشجویان به منظور تامین اینترنت _ همکاری اساتید با دانشجو به هنگام مشکلات سامانه _ رفع مشکلات دسترسی به سامانه _ رسیدگی به مشکلات سامانه _ کنار آمدن اساتید با مشکلات دانشجویان _ بهسازی و به روز رسانی بستر های الکترونیکی _ عدم تاکید اساتید برای تشکیل کلاس در سایت دانشگاه _ ایجاد نرم افزار های پیچیده تر و حرفه ای _ در نظر گرفتن سامانه ای مناسب _ قوی کردن سرورها _ بالا بردن پتانسیل سیستم های آموزشی</p>	<p>ارتقاء و بهبود سامانه آموزشی و تقویت سرورها</p>	
<p>_ پایین آوردن زمان کلاس ها _ نگاه واقع بینانه به برنامه _ کم کردن ساعت کلاس ها _ برگزاری کلاس ها در تایم مناسب _ برنامه ریزی قابل قبول برای دانشجویان _ کاهش ساعت های طولانی تدریس _ برگزاری کلاس ها هم به صورت آنلاین و هم آفلاین _ تایم و زمان درس های خیلی فشرده نباشد _ کلاسها به صورت آنلاین و آفلاین برگزار شوند _ کم کردن ساعت کلاس ها _ در نظر گرفتن وقت استراحت برای دانشجویان _ مقایسه نکردن ساعت کلاسهای مجازی با حضوری</p>	<p>برگزاری کلاس ها در تایم مناسب</p>	

در ادامه به منظور مستندسازی کدگذاریهای باز و محوری، به نمونه هایی از صحبتها، اشارات و دیدگاههای مشارکت کنندگان پرداخته شده است. قبل از بیان این نقل قولها، بذل توجه به این نکته را ضروری میدانیم که در برخی از نقل قولها ممکن است بیش از یک و حتی چندین کد باز وجود داشته باشد.

سوال ششم پژوهش: کیفیت ارزشیابی تکوینی و پایانی توسط اساتید در فضای مجازی چگونه است؟

بر اساس نتایج تحلیل مصاحبه های به دست آمده از دانشجویان در ارتباط با کیفیت ارزشیابی تکوینی و پایانی اساتید دانشگاه فرهنگیان در فضای مجازی شامل دو کد محوری ضعف اساتید در ارزشیابی تکوینی و پایانی، عملکرد مناسب اساتید بالاخص در ارزشیابی پایانی بود. در جدول ۶، شاخص های بیانگر هر یک از این عوامل ارائه شده اند:

جدول ۶. شناسایی عوامل مربوط به کیفیت ارزشیابی پایانی و تکوینی در فضای مجازی توسط اساتید دانشگاه فرهنگیان

عامل	کدهای محوری	کدهای باز
چگونگی کیفیت ارزشیابی بی تکوینی و پایانی توسط اساتید در فضای مجازی	ضعف اساتید در ارزشیابی تکوینی و پایانی	برخی اساتید زحمتی نمیکشند_ اکثر اساتید در نمره دهی سخت گیرند_ نبود ارزشیابی تکوینی و پایانی_ ارزشیابی متناسب با محتوای ارائه شده نیستند_ ارزشیابی تکوینی غالباً صورت نمی گیرد_ ارزشیابی پایانی با مشکلات اینترنت همراه است_ کیفیت ارزشیابی زیاد خوب نیست_ بعضی از اساتید فقط مطالب در سایت بارگذاری میکنند_ با وجود مشکلات سامانه فرصت ارزشیابی نیمه‌ونه_ صرفاً ارزشیابی پایانی انجام میدهند_ اساتید بدون توجه به تلاش دانشجو نمره می دهند_ طراحی سوالات از استاندارد برخوردار نیستند_ ارزشیابی پایانی در سطح سختی انجام می شود_ اساتید زمان کافی را برای امتحان در نظر نمیگیرند_ طرح سوالات از کیفیت مطلوب برخوردار نیستند_ اساتید بیشتر نمره گرا هستند_ اساتید اصلاً ارزشیابی تکوینی انجام نمیدن_ اساتید فقط حضور و غیاب میکنند نه ارزشیابی_ کیفیت ارزشیابی اساتید متوسط می باشد_ برخی اساتید در ارزشیابی پایانی عدالت را رعایت نمی کنند_ وضعیت خوبی ندارد_ اکثر اساتید سبزه ای نمره می دهند_ برنامه خاصی برای تکوینی ندارند_ بعضی ارزشیابی پایانی دارند_ کتراسوالات اشکال دارند_ کیفیت ارزشیابی به شدت پایین هست_ کیفیت بازخورد های حضوری را ندارد_ نداشتن بازخورد منصفانه برای ارزشیابی پایانی_ ارزشیابی تکوینی وجود ندارد_ کیفیت ارزشیابی اساتید بسیار ضعیف است_ اکثر مطالب دانشجویان را بررسی نمیکنند
عملکرد مناسب اساتید بالاخص در ارزشیابی		بعضی ها ارزشیابی تکوینی را انجام می دهند_ ارزشیابی های پایانی به خوبی انجام می شود_ توسط برخی ارزشیابی تکوینی انجام میشود_ ارزشیابی پایانی معمولاً انجام میشود_ کیفیت ارزشیابی خوب است_ در ارزشیابی خیلی سخت گیری نمیکنند_ در درس تئوری ارزشیابی پایانی خوب است_ کیفیت ارزشیابی پایانی هم خوب است_ برخی اساتید در ارزشیابی دقت میکنند_ بیشتر اوقات ارزشیابی پایانی خوبی انجام میدهند_ در

<p>امتحانات سوالات متناسبی طراحی میکنند. ارزشیابی پایانی اکثرا خوب انجام میشود. بر اساس کتاب معرفی شده سوالات طرح میشوند. اساتید به هر طریقی از دانشجویان ارزشیابی پایانی میگیرند. ارزشیابی پایانی به نسبت وضع مطلوبی دارد. با توجه به وضعیت موجود خوب است. بنظرم ارزشیابی های پایانی خوب است</p>		
---	--	--

در ادامه به منظور مستندسازی کدگذاریهای باز و محوری، به نمونه هایی از صحبتها، اشارات و دیدگاههای مشارکت کنندگان پرداخته شده است. قبل از بیان این نقل قولها، بذل توجه به این نکته را ضروری میدانیم که در برخی از نقل قولها ممکن است بیش از یک و حتی چندین کد باز وجود داشته باشد.

اطلاع رسان کد ۵. «... بعضی اساتید آن را رعایت می کنند و بعضی دیگر نه...»

اطلاع رسان کد ۱۲. «... معمولی، با توجه به تدریس در طول ترمه...»

اطلاع رسان کد ۱۴. «... توسط بعضی اساتید انجام میشود و بعضی دیگر خیر...»

سوال هفتم پژوهش: آیا ارائه روش فعال تدریس در فضای مجازی امکان پذیر است؟ توضیح دهید.

بر اساس نتایج تحلیل مصاحبه های به دست آمده از دانشجویان در ارتباط با امکان پذیر بودن یا نبودن تدریس فعال در فضای مجازی شامل سه کد محوری تعامل اساتید و دانشجویان و مشارکت آنها، وجود محدودیت های فضای مجازی، استفاده از خلاقیت و ابتکار. در جدول ۷، شاخص های بیانگر هر یک از این عوامل ارائه شده اند:

جدول ۷. شناسایی عوامل مربوط به امکان پذیر بودن یا نبودن تدریس فعال در فضای مجازی

عامل	کدهای محوری	کد های باز
آیا ارائه روش فعال تدریس در فضای مجازی امکان پذیر است	تعامل اساتید و دانشجویان و مشارکت آنها وجود محدودیت های فضای مجازی	_ نیاز به همکاری دانشجویان و اساتید داره _ فعالیت دانشجو بستگی به نحوه تدریس اساتید است _ با همکاری دانشجویان و اساتید امکان پذیر است _ به موضوع درس و خود استاد بستگی داره _ به تعامل بین دانشجو و استاد برمی گردد _ بپرسش و پاسخ های فعالانه اساتید و دانشجویان _ استاد میتواند دانشجو را به تکاپو بیندازد _ نیاز به هماهنگی استاد و شاگرد دارد _ توجه اساتید به فعالیت دانشجویان _ با همکاری متقابل استاد و دانشجویان _ در صورتی که بخشی از تدریس با دانشجو باشد _ دانشجویان و اساتید نظراتشون رو به اشتراک بگذارند _ در بستر مجازی این امکان فراهم نیست _ دانشجو بامشکلاتی چون اینترنت و... مواجه اند _ در بعضی از دروس امکان پذیر است اما محدود _ دانشجویان یاصداندارند و یواواضح نیست _ اکثرا مشکل ورود به کلاس داریم _ معمولا تدریس

<p>یک طرفه است _ تدریس فعال با مشکلات زیادی همراه است_ با توجه به شرایط موجود عملی نیست_ تعامل دو سویه انجام نمی شود_ بعضی از دانشجویان اینترنت ضعیفی دارند_ خیر، روش های فعال نیازمند تعامل است _ خیر، چون سامانه مشکل داره _ نبود تعامل قوی بین دانشجو و استاد_ خیر به دلیل اتلاف وقت در فضای مجازی</p>		
<p>_ با روش های متفاوتی مثل پرسش بداهه از دانشجویان_ به مهارت اساتید در تدریس بستگی دارد_ تدریس خلاق با استفاده از امکانات موجود_ تغییر روش تدریس اکثر اساتید_ بله با خلاقیت و استفاده از برنامه های جدید_ خلاقیت و طراحی امکانات بیشتری برای سامانه_ میتوان روش های بیشتری را در تدریس به کار برد_ میتوان این تهدید را به فرصت تبدیل کرد _ میتوان از این فضا برای قوه خلاقیت بهره برد _ با بهره گیری از نرم افزار های جدید_ با آگاهی از این فضا تدریس فعال فراهم میشود_ با اتخاذ رویکرد اکتشافی و مسئله محور_ با استفاده از متد های روز_ بله، با استفاده از ابزار های ارتباطی مختلف_ با پرسشها و ارزشیابی های مختلف از دانشجویان</p>	<p>استفاده از خلاقیت و ابتکار</p>	

در ادامه به منظور مستندسازی کدگذاریهای باز و محوری، به نمونه هایی از صحبتها، اشارات و دیدگاههای مشارکت کنندگان پرداخته شده است. قبل از بیان این نقل قولها، بذل توجه به این نکته را ضروری میدانیم که در برخی از نقل قولها ممکن است بیش از یک و حتی چندین کد باز وجود داشته باشد.

اطلاع رسان کد ۳. «...بله ؛ با توجه به تجربه ی چندین ماه اساتید و دانشجویان در این بستر، وقت آن رسیده که شاهد افزایش کیفیت کلاس ها و روش تدریس اساتید باشیم....»

اطلاع رسان کد ۷. «...تا حدودی بله ولی نیاز به زمان طولانی دارد....»

اطلاع رسان کد ۱۰. «...بله ارائه روش فعال تدریس در فضای مجازی امکان پذیر هست اما همانطور که اشاره کردم نه به سبک حضوری و به ان شکل که در فضای حقیقی بر گزار می شد، اما باید به همین شرایط مجازی عادت کرد و فضا را مثل فضای حضوری پویا نگه داشت و آموزش فعال را ادامه داد تا انشاءالله کمبودی را حس نکنیم هر چند مثل حضوری نمی شود ولی باید کاری کنیم که شبیه بودن بین این دو فضا را به وجود بیاوریم چون که اصلا بعید نیست آموزش مجازی شود تا چند سال دیگر....»

اطلاع رسان کد ۱۱. «...بله، باوجود اینکه تدریس فعال در فضای مجازی به مراتب از حضوری سخت تر است ولی امکان پذیر است تعداد کمی از اساتید از این روش در طول تدریس استفاده کردند که هم دانشجویان به خوبی مطالب را فراگرفتند و هم کلاس از خشکی و خسته کننده بودن خارج شد و دانشجویان در طول کلاس نشاط بیشتری داشتند...»

اطلاع رسان کد ۱۴. «...بله در فضای مجازی هم میتوان دانشجویان را درگیر کرد و آن را به چالش کشید...»

بحث و نتیجه گیری

هدف از پژوهش حاضر بررسی پدیدار شناختی عوامل کیفیت آموزش مجازی از نظر دانشجویان دانشگاه فرهنگیان آیت الله کمالوند خرم آباد بود پژوهش حاضر در پی پاسخ به ۷ سوال پژوهشی شامل کیفیت محتوای تدریس شده توسط اساتید در فضای مجازی، فعالیت، تلاش و نشاط دانشجویان در آموزش مجازی، مهیا بودن امکان فعالیت های گروهی در فضای مجازی برای دانشجویان، مهم ترین مشکلات فضای مجازی در کیفیت آموزش، راهکار هایی برای اصلاح چالش ها و مشکلات آموزشی فضای مجازی، کیفیت ارزشیابی تکوینی و پایانی توسط اساتید در فضای مجازی، امکان پذیر بودن ارائه روش فعال تدریس در فضای مجازی بود بر اساس مصاحبه های نیمه ساختار یافته از دانشجویان مشغول به تحصیل در دانشگاه فرهنگیان شهر خرم آباد بود نتایج حاصل از بررسی مصاحبه ها در ارتباط با سوال های پژوهش نشان داداز بین عوامل موثر بر کیفیت تدریس محتوایی دروس دانشگاه فرهنگیان متناسب نبودن محتوا با شرایط فضای مجازی، تدریس اساتید و مشکلات فضای مجازی بر کیفیت آموزش مجازی اثر گذار اند، در ارتباط با عوامل موثر بر فعالیت و تلاش دانشجویان از جمله؛ مشکلات فضای مجازی، کیفیت تدریس اساتید و انگیزه دانشجویان، در ارتباط با عوامل مربوط فعالیت های گروهی دانشجویان از جمله؛ تشکیل گروه ها و همکاری و مشارکت همه اعضا و محدود بودن مشارکت و همکاری، در ارتباط مهم ترین مشکلات در کیفیت آموزش مجازی از جمله؛ پایین بودن سرعت اینترنت و مشکلات مربوط به سامانه LMS، عدم ارتباط چشمی و تعامل بین اساتید و دانشجویان، در ارتباط با راهکارهایی برای اصلاح چالش ها و مشکلات آموزشی فضای مجازی از جمله؛ افزایش کیفیت آموزش، ارتقا و بهبود سامانه آموزشی و تقویت سرورها و برگزاری کلاس ها در تایم مناسب، در ارتباط با کیفیت ارزشیابی پایانی و تکوینی در فضای مجازی توسط اساتید از جمله؛ ضعف اساتید ارزشیابی پایانی و تکوینی و عملکرد مناسب اساتید بالاخص در ارزشیابی پایانی، در ارتباط با امکان پذیر بودن یا نبودن تدریس فعال در فضای مجازی از جمله؛ تعامل اساتید با دانشجویان و مشارکت آنها، وجود محدودیت های فضای مجازی و استفاده از خلاقیت و ابتکار بر کیفیت آموزش مجازی از نظر دانشجویان دانشگاه فرهنگیان آیت الله کمالوند خرم آباد هستند.

در ارتباط با سوال اول پژوهش تحت عنوان عوامل موثر بر کیفیت تدریس محتوای دروس دانشگاه فرهنگیان نتایج حاصل از مصاحبه نشان داد که متناسب نبودن محتوا با شرایط فضای مجازی، نحوه تدریس اساتید و مشکلات فضای مجازی

بیشترین تاثیر را بر کیفیت آموزش مجازی دارند، متناسب نبودن محتوا با شرایط فضای مجازی مواردی از جمله؛ مفید و کاربردی نبودن محتوا، محتوا جنبه عملی ندارد، محتوا بیشتر جنبه تئوری دارد، محتوا عملیاتی و کاربردی نیست، و... عوامل مربوط به نحوه تدریس اساتید شامل؛ گفتن مطالب تکراری و خسته کننده، بستگی به واحد ارایه شده دارد، تدریس بعضی از اساتید صرفاً از روی کتاب انجام میشود، اساتید صرفاً رفع تکلیف میکنند... و همینطور عوامل مربوط به مشکلات فضای مجازی از جمله؛ قطع شدن اینترنت، خراب شدن سایت آموزشی، محدودیت های فراوان آموزشی مجازی و مشکلات مربوط به سامانه و... عواملی هستند که بیشترین تاثیر را بر کیفیت آموزش مجازی دارند که این نتایج با نتایج حمیتی و همکاران (۲۰۱۴) و هباکوا (۲۰۱۵) که معتقد بودند فناوری و تکنولوژی، تخصص استادان، مهارت-های تدریس استادان، محتوای برنامه درسی بر کیفیت آموزش اثر گذار است، همسو است.

در ارتباط با سوال دوم پژوهش تحت عنوان عوامل موثر بر تلاش و فعالیت دانشجویان دانشگاه فرهنگیان در فضای مجازی نتایج حاصل از مصاحبه نشان داد که مشکلات فضای مجازی، کیفیت تدریس اساتید و انگیزه دانشجویان بیشترین تاثیر را بر کیفیت آموزش مجازی دارند، مشکلات فضای مجازی از جمله؛ اشکالات در سایت و اینترنت، کسل کننده بودن فضای مجازی، مشکلات مربوط به سامانه آموزشی LMS و... و عوامل مربوط به کیفیت تدریس اساتید شامل؛ فضای سخت و متشنج حاکم بر کلاسها، تدریس کسالت بار اساتید و استفاده از مطالبی بی کیفیت و... و همینطور عوامل مربوط به انگیزه دانشجویان از جمله؛ تدریس در فضای کسل کننده است، تدریس بدون ارتباط چشمی خسته کننده است، دسترسی به آموزش بسیار راحت و آسان است و اکثراً مشارکت دانشجویان برای رفع تکلیف است و... عواملی هستند که بیشترین تاثیر را بر کیفیت آموزش مجازی دارند در ارتباط با تبیین نتایج حاصل از پژوهش مبنی بر چگونگی تاثیر این عوامل ادنان و انوار (۲۰۲۰) در پژوهشی با عنوان تاثیرات یادگیری آنلاین در میان همه گیری اپیدمی کرونا، به این نتیجه دست یافتند که تغییر ناگهانی کلاس های سنتی و یادگیری حضوری به یادگیری آنلاین، تجربه های متفاوتی را برای دانشجویان به همراه داشته است. عدم دسترسی به اینترنت پرسرعت، هزینه های سرسام آور اینترنت، عدم ارتباط اجتماعی فراگیر و نبودن زیر ساخت لازم برای این نوع آموزش ها، انگیزه دانشجویان را برای یادگیری کاهش داده است همسو است

در ارتباط با سوال سوم پژوهش تحت عنوان عوامل مربوط به فعالیت های گروهی دانشجویان دانشگاه فرهنگیان در فضای مجازی نتایج حاصل از مصاحبه نشان داد که تشکیل گروه ها و همکاری و مشارکت همه اعضا و محدود بودن مشارکت و همکاری بیشترین تاثیر را بر کیفیت آموزش مجازی دارند، تشکیل گروه ها و همکاری اعضا از جمله؛ تشکیل گروه های چند نفره و انجام فعالیت ها، تشکیل گروه ها و سازماندهی کارها، تشکیل گروه ها در اپلیکیشن های مختلف و گروه بندی شدن و انجام کار مشترک و... و همینطور عوامل مربوط به محدود بودن مشارکت و همکاری

شامل؛ سامانه مدام قطع و وصل میشود، امکان همکاری کم تر و دشوار است، فضای مجازی این امکان را به دانشجویان نمیدهد و کار گروهی در فضای مجازی مشکل است و... عواملی هستند بیشترین تاثیر را بر کیفیت آموزش مجازی دارند.

در ارتباط با سوال چهارم پژوهش تحت عنوان عوامل مربوط به مهم ترین مشکلات در کیفیت آموزش مجازی دانشجویان دانشگاه فرهنگیان نتایج حاصل از مصاحبه نشان داد که پایین بودن سرعت اینترنت و مشکلات مربوط به سامانه LMS و عدم ارتباط چشمی و تعامل بین اساتید و دانشجویان بیشترین تاثیر را بر کیفیت آموزش مجازی دارند، در ارتباط با مشکلات مربوط به اینترنت و سامانه از جمله؛ نبود اینترنت پرسرعت، وجود ترافیک در سامانه، مناسب نبودن سامانه ال ام اس برای آموزش و مشکلات سایت دانشگاهی و... و همینطور عوامل مربوط به عدم تعامل و ارتباط چشمی اساتید و دانشجویان شامل؛ حضور نداشتن در محضر استاد، عدم ارتباط دیداری، کم توجهی اساتید به تدریس و دانشجویان یک طرفه بودن رابطه بین استاد و دانشجو و... عواملی هستند که بیشترین تاثیر را بر کیفیت آموزش مجازی دارند در ارتباط با تبیین نتایج حاصل از پژوهش مبنی بر چگونگی تاثیر این عوامل فارسی، علیاری و همکاران (۲۰۲۰) در مطالعات خود به این نتیجه رسیدند که دانشجویان به برخی از مشکلات موجود در آموزش از جمله؛ قطع شدن اینترنت، هزینه های بالای اینترنت و نبود رابطه دو طرفه با استاد مربوطه جزو مهمترین آنها بودند. همچنین جمشیدی و همکاران (۱۳۹۳) در تحقیقات خود به این نتیجه رسیدند که تعامل یادگیرنده با استاد ارتباط صوتی و تصویری، زنده شنیدن صدای مستقیم، دیدن چهره زنده یک دیگر در دوره آموزشی مجازی موجب تعاملات بیشتر استاد و دانشجو با یکدیگر می شود هم راستا است.

در ارتباط با سوال پنجم پژوهش تحت عنوان عوامل مربوط به راهکارهایی برای اصلاح چالش ها و مشکلات آموزشی فضای مجازی دانشجویان دانشگاه فرهنگیان نتایج حاصل از مصاحبه نشان داد که افزایش کیفیت آموزش، ارتقاء و بهبود سامانه آموزشی و تقویت سرورها و برگزاری کلاس ها در تایم مناسب بیشترین تاثیر را بر کیفیت آموزش مجازی دارند، در ارتباط با افزایش کیفیت آموزش از جمله؛ پرسش و پاسخ اساتید با دانشجویان، استفاده از برنامه های قوی تر برای کلاس ها، جلسات آنلاین تصویری و صوتی و طراحی فضایی مناسب برای تدریس و... در ارتباط با عوامل مربوط به ارتقا و بهبود سامانه آموزشی از جمله؛ استفاده از فناوری های موثر در آموزش، فراهم کردن امکانات آموزشی لازمه، تخصیص تسهیلات مناسب به دانشجویان و اساتید و ارتقای پهنای باند اینترنت و... و همینطور عوامل مربوط به برگزاری کلاس ها در تایم مناسب شامل؛ پایین آوردن زمان کلاس ها، نگاه واقع بینانه به برنامه، برنامه ریزی قابل قبول برای دانشجویان و در نظر گرفتن وقت استراحت برای دانشجویان و... عواملی هستند که بیشترین تاثیر را بر کیفیت آموزش مجازی دارند در ارتباط با تبیین نتایج حاصل از پژوهش مبنی بر چگونگی تاثیر این عوامل زمانی و مدنی (۱۳۹۰) در تحقیقات خود به این نتیجه رسیده که برای بالا بردن کیفیت در نظام های آموزش از دور، افزایش ارتباط دانشجویان و اساتید، همکاری و همیاری

میان دانشجویان، ارائه بازخورد فوری، تاکید بر زمان انجام کار، تفهیم انتظارات دوره آموزشی و احترام به سبک ها و استعدادهاي مختلف يادگيري ضرورت دارد.

در ارتباط با سوال ششم پژوهش تحت عنوان عوامل مربوط به کیفیت ارزشیابی پایانی و تکوینی در فضای مجازی توسط اساتید دانشگاه فرهنگیان نتایج حاصل از مصاحبه نشان داد که ضعف اساتید در ارزشیابی تکوینی و پایانی و عملکرد مناسب اساتید بالادست در ارزشیابی بیشترین تاثیر را بر کیفیت آموزش مجازی دارند، در ارتباط با ضعف ارزشیابی اساتید از جمله؛ برخی اساتید زحمتی نمیکشند، اکثر اساتید در نمره دهی سخت گیرند، نبود ارزشیابی تکوینی و پایانی و ارزشیابی متناسب با محتوای ارائه شده نیستند و ... و همینطور در ارتباط با عملکرد مناسب اساتید در ارزشیابی که شامل؛ ارزشیابی پایانی معمولاً انجام میشود، کیفیت ارزشیابی خوب است، در ارزشیابی خیلی سخت گیری نمیکنند و در دروس تئوری ارزشیابی پایانی خوب است و ... عواملی هستند که بیشترین تاثیر را بر کیفیت آموزش مجازی دارند در ارتباط با تبیین نتایج حاصل از پژوهش مبنی بر چگونگی تاثیر این عوامل فارسی و همکاران (۲۰۲۱) در تحقیقات خود به این نتیجه رسیدند که دانشجویان از ارزشیابی توسط اساتید در شرایط فعلی رضایت ندارند نتایج مشابهی در مطالعه‌های دیگر گزارش شده است. بدیهی است اگر آموزش مناسبی داده شود، ولیکن ارزشیابی به شکل صحیح صورت نپذیرد این امر میتواند منجر به نارضایتی دانشجویان شود. عدم توجه به اهداف سطوح بالای حیطه های یادگیری (شناختی، عاطفی و روانی - حرکتی) یکی از مشکلات اصلی دوره های آموزشی مجازی محسوب میشود که بایستی مورد توجه اساتید قرار گیرد.

در ارتباط با سوال هفتم پژوهش تحت عنوان عوامل مربوط به امکان پذیر بودن یا نبودن تدریس فعال در فضای مجازی نتایج حاصل از مصاحبه نشان داد که تعامل اساتید و دانشجویان و مشارکت آنها، وجود محدودیت های فضای مجازی و استفاده از خلاقیت و ابتکار بیشترین تاثیر را بر کیفیت آموزش مجازی دارند در ارتباط با تعامل اساتید و دانشجویان و مشارکت آنها شامل؛ نیاز به همکاری دانشجویان و اساتید دارد، فعالیت دانشجوی بستگی به نحوه تدریس اساتید است، با پرسش و پاسخ های فعالانه اساتید و دانشجویان و استاد میتواند دانشجو را به تکاپو بیندازد و ... در ارتباط با محدودیت های فضای مجازی از جمله؛ دانشجو با مشکلاتی چون اینترنت مواجه اند، دانشجویان یاصداندارند و یا واضح نیست، اکثراً مشکل ورود به کلاس داریم و معمولاً تدریس یک طرفه است و ... و همینطور در ارتباط با استفاده از ابتکار و خلاقیت شامل؛ تدریس خلاق با استفاده از امکانات موجود، تغییر روش تدریس اکثر اساتید، با استفاده از خلاقیت و استفاده از برنامه های جدید و خلاقیت و طراحی امکانات بیشتری برای سامانه و ... عواملی هستند که بیشترین تاثیر را بر کیفیت آموزش مجازی دارند در ارتباط با تبیین نتایج حاصل از پژوهش مبنی بر چگونگی تاثیر این عوامل زمانی و همکاران (۲۰۱۵) نتیجه گرفتند که مشکلات آموزش مجازی بی نظمی و عدم هماهنگی در برگزاری کلاس ها، عدم

برگزاری دوره های توجیهی و مهارتی برای استادان و دانشجویان عدم تسلط بر سیستم و مشکلات اینترنتی فقدان ارتباط چهره به چهره، عدم شکل گیری ارتباط عاطفی بین استاد و دانشجو به دست آوردند.

منابع و مآخذ

- ابراهیمی قوام، صغری؛ خاقانی زاده، مرتضی (۱۳۸۷)، نقش انگیزش در یادگیری. مجله راهبرد های آموزشی مرکز مطالعات و توسعه.
- آتشک، محمد (۱۳۸۶)، مبانی نظری و کاربردی یادگیری الکترونیک. فصلنامه پژوهش و برنامه ریزی در آموزش عالی.
- باقرزاده همایی، مهرانگیز (۱۳۹۹)، تاثیر عملکرد آموزش در فضای مجازی در تعاملات یاددهی - یادگیری، پژوهشنامه اورمزد.
- بنادکوکي، حسين؛ عباسی، کریم؛ راحتی، امین (۱۳۹۳)، روش جدید برای بهبود هوشمند یادگیری الکترونیکی. نشریه فناوری آموزش.
- نورالنساء، رسول؛ سقایی، عباس؛ شادالویی، فائزه، صمیمی، یاسر (۱۳۸۷)، اندازه گیری رضایت مشتری برای شناسایی فرصت های بهبود در خدمات پژوهشی آموزش عالی. فصلنامه پژوهش و برنامه ریزی در آموزش عالی.
- نیکنامی، مصطفی (۱۳۸۶)، نظارت و راهنمایی تعلیمات و جایگاه آن در آموزش و پرورش. فصلنامه مدیریت در آموزش و پرورش.
- هاشمی، سید احمد؛ عباسی، ابوالفضل (۱۳۹۴)، ارزیابی کیفیت فرآیند تدریس؛ دانشکده پرستاری لامرد. دوماهنامه علمی- پژوهشی راهبردهای آموزش در علوم پزشکی.
- رحمانی، بهاءالدین (۱۳۸۴)، بررسی تحلیل محتوای برنامه های آموزشی دوره ی آزمایشی مجازی دانشکده علوم حدیث شهرری براساس اهداف از پیش تعیین شده، پایان نامه کارشناسی ارشد دانشگاه علامه طباطبایی.
- فارسی، زهرا؛ علیاری، شهلا (۱۴۰۰)، بررسی رضایتمندی از کیفیت دوره تحصیلی و آموزش مجازی طی پاندمی کووید-۱۹ در دانشجویان پرستاری دانشگاه علوم پزشکی آجا در نیمسال دوم ۹۹-۱۳۹۸، طب نظامی، ۲، ۲۳، ۱۸۵، ۱۷۴
- کریمی، مینا (۱۴۰۰)، تحلیل پدیدارشناسانه تجارب زیسته اساتید و دانشجویان از آموزش مجازی در نظام آموزش عالی ایران، فناوری اطلاعات و ارتباطات در علوم تربیتی، چهارم، ۱۱، ۱۵۳-۱۷۳

- پورجمشیدی، مریم؛ فردانش، هاشم؛ نوروزی، هاشم. (۱۳۹۳)، عوامل موثر بر تعامل دانشجو و استاد در محیط آموزشی مبتنی بر وب، راهبردهای آموزش در علوم پزشکی. ۱، ۷، ۴۱-۵۱

-Adib Hajbagheri, M., Parvizi, S., & Salsali, M. (2007). Qualitative research methods. Tehran: Boshra. (in Persian).

- Agbahi, A., Moarefzadeh, A., & Moshtaghi, S. (2012ya2013). Pedagogical barriers in the development of e-learning: The case of Jundishapur University of Medical Sciences. Education Development Jundishapur, 3(4), 39-48. . (in Persian).

- Andone, L., & Sireteanu, N-A. (2009). Strategies for technology-based learning in higher education. The FedUni Journal of Higher Education, 4(1), 31-42.

- Beaudoin, M. (2016). Issues in distance education: A primer for higher education decision makers. New Directions for Higher Education, 173, 9-19.

- Bazargan, A. (2010). Introduction to qualitative research methods and mixed conventional approaches in the behavioral sciences. Tehran:Didar. (in Persian).

- Creswell, J. W, & Plano Clark, V. L. (2007). Designing and Conducting Mixed Methods Research. Thousand Oaks, CA: Sage Publications.

- Denzin, N. K., & Lincoln, Y. S. (2011). The SAGE handbook of qualitative research. London: Sage Publications.

- Darabi, S., Neyestani, M., & Babri, H. (2014). Identifying and prioritizing strategic planning components in virtual education (A qualitative study in the virtual school of Isfahan University). Media, 18, 47-56. (in Persian).

- Fouladi, Mohammad (2014) Status and scope of qualitative research; Review. The quality of research in the humanities. fourth year. Second consecutive issue 8. pp. 27-46(in Persian).

- Falowo, R. (2007). Factors impeding implementation ofweb-based distance learning, Association for the Advancement of Computing in Education Journal, 15 (3), 315-338.

- Guba, E. G., & Lincoln, Y. S. (2005). Paradigmatic controversies, contradictions, and emerging confluences. In N. K. Denzin & Y. S. Lincoln (Eds.), *Handbook of qualitative research* (3rd ed., pp. 191-215). Thousand Oaks, CA: Sage.
- Ghorbankhani, Mehdi and Salehi Keyvan (2016) Representation of virtual education challenges in the Iranian higher education system. *Quarterly Journal of Information and Communication Technology in Educational Sciences*. Seventh year. Second Issue. Pp. 123-148 (in Persian).
- Jefferson, R. N., & Arnold, L. W. (2009). Effects of virtual education on academic culture perceived advantages and disadvantages. *US-China Education Review*, 6(3), 61-66.
- Jalali , Rustom(2012) Sampling in qualitative research. *Qualitative Research in Health Sciences*. Volume 1, Number 4; pp 310 -320.
- Jung, I, Choi. S, Lim. C, & Leem, J. (2002). Effects of Different Types of Interaction on Learning Achievement, Satisfaction and participation in webbased instruction, *Innovations in Education and Teaching International*, 39 (2), 153-162
- Stodel E. J., Thompson, T. L., & MacDonald, C. J. (2006). Learners' perspectives on what is missing from online learning: Interpretations through the community of inquiry framework. *International Review of Research in Open and Distance Learning*, 7(3),1-24.
- Safford, K., & Stinton, J. (2016). Barriers to blended digital distance vocational learning for non-traditional students. *British Journal of Educational Technology*, 47(1), 135-150.
- Siemens, J. (2004). *Connectivism: A learning theory for the digital age*. Retrived from <http://www.elearnspace.org/Articles/connectivism.htm>.
- Shah Beigi, Farzaneh and Nazari, Samaneh (2011) Virtual Education: Advantages and Limitations. *Journal of Yazd Medical Sciences Education Studies and Development Center*. Volume 6. No1 . 47-54(in Persian).

- Zarei, Ataollah (2010) A Study of the Perspectives of the Professors of the Faculty of Engineering of Kurdistan University on the Use of Web Technologies in Teaching and Learning. Master Thesis: Payame Noor University of Tehran (in Persian).
- Zolfaghari, M., Sarmadi, M., Negarandeh, R., Zandi, B., & Ahmadi, F. (2009). Attitude of faculty members to teach nursing and midwifery Tehran University of Medical Sciences combination of e-learning system. *Journal of Nursing and Midwifery, Tehran University of Medical Sciences (Life)*, 15, 31-39. (in Persian).
- Zamani, B. Parhizi, R., & Kaviani, H. (2014). Identify the challenges of evaluating students' academic performance in electronic courses. *Journal of Education Technology, Volume 9, Number 2* 105-112.
- Joseph M, Yakhou M, Stone G. An educational institution's quest for service quality: customers' perspective. *Quality Assurance in Education*. 2005;13(1):66-82. doi: 24.1108/09684880510578669
- Cheraghi MA, Mahjub H. urvey on Satisfaction from Quality of Passed Educational Course from Last Year Students' Perspective of Hamadan University of Medical Sciences. *Iranian Journal of Nursing Research*. 2013;8(1):76-86. (Persian)
- Shahrabadi E, Rezaeian M, Haghdoost A. Prediction of Academic Achievement Evaluation in University of Medical Sciences Based on the Students Course Experience. *Strides in Development of Medical Education*. 2014;10(4):485-93. (Persian)
- Faize F, Nawaz M. Evaluation and improvement of students' satisfaction in online learning during COVID-19. *OpenPraxis*. 2020;12(4):495-507. doi:10.5944/openpraxis.12.4.1153
- Stodel E. J., Thompson, T. L., & MacDonald, C. J. (2006). Learners' perspectives on what is missing from online learning: Interpretations through the community of inquiry framework. *International Review of Research in Open and Distance Learning*, 7(3), 1-24.
- Coman C, Țîru LG, Meseșan-Schmitz L, Stanciu C, Bularca MC. Online teaching and learning in higher education during the Coronavirus pandemic: Students' perspective. *Sustainability*. 2020;12(24):10367. doi:10.3390/su122410367

- Cheraghi MA, Mahjub H. Examining how to course experience in the medical sciences students of Hamadan University of Medical Sciences. Journal of and Development of Medical Education. 2011. (Persian)
- Sheikh Taheri A, Dehnad A. Investigating the views of students of Iran University of Medical Sciences on the use of e-learning Management system. Research Project. Iran University of Medical Sciences. 2020. (Persian)
- Lizzio A, Wilson K, Simons R. University Students' Perceptions of the Learning Environment and Academic Outcomes: Implications for theory and practice. Studies in Higher Education. 2002;27(1):27-52. doi:10.1080/03075070120099359
- Rahmani Pour E, Aliyari S, Farsi Z, Ghelich Y. Comparing the effects of interactive and noninteractive education using short message service on treatment Adherence and blood pressure among patients with hypertension. Nursing and Midwifery Studies 2020;9:68-76. doi:10.4103/nms.nms_82_19
- Farsi Z, Yazdani M, Butler S, Nezamzadeh M, Mirlashari J. Comparative effectiveness of simulation versus serious game for training nursing students in cardiopulmonary resuscitation: a randomized control trial. International Journal of Computer Games Technology. 2021;2021. doi:10.1155/2021/6695077